

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2015 m. sausio 23 d. *

Laisvės kaina

Telšių Žemaitės gimnazijos istorija labai spalvinga, tačiau juoda spalva paženklintas pokario rezistencijos laikotarpis. Noras kuo greičiau Lietuvoje įtvirtinti sovietinę santvarką neaplenkė ir gimnazijos. Vadovų kaita, prievara, agresija, iš kaimo atvykstančių mokinį pasakojimai apie partizanus aktyvius moksleivius skatino veikti Tėvynės labui. 1947 metais įkuriamą slaptą organizaciją „Naujoji Lietuva“. Jai vadovavo Z. Jaška. Organizacijos paskirtis – atskleisti moksleiviams tikrajį bolševikinės propagandos esmę, blokuoti jų stojimą į komjaunimą. Aktyviausi mokyklos mokiniai, kūpini jaunatviško optimizmo ir tikėjimo, kad gali prisdėti prie patriotiškumo dvasios ugdymo, nutarė mokyklos patalpose rasta spaustinimo mašinėle ir šapirografo pagalba spaustinti atsišaukimus ir platiinti mieste. Atsišaukimuose ragino miesto gyventojus neprisdėti prie okupacinės valdžios vykdomos politikos. Vie na atsišaukimų šūsnį išplatino 1949 metų vasario 16 dieną...

Sausio 9 dieną gimnazijoje lankėsi buvęs gimnazijos mokinys, rezistencinės kovos dalyvis, politinis kalnys Algimantas Chmieliauskas. Jis – organizacijos „Naujoji Lietuva“ dalyvis, į veiklą pakvietas 1948 metais, būdamas aštuntokiu.

Jaunuoliai net neįtarė, kad jų „žygdarbiais“ susidomėjo saugumas, ēmė aškintis, kas jų autoriai, tik vėliau sužinojo, kad net mokinį bražą literatūros sąsiuviniuose tirkino... 1949 metų rudenį prasidėjo areštai... Spalio pabaigoje pasutiniai, lydimi saugumiečių, iš mokyklos suolu į kalejimą išvežti A. Chmieliauskas ir A. Cesnauskas. Algimantui

tuomet tebuvo 15 metų, bet tardymo metodaivisiems vienodi, – palaužti ir išgauti kuo daugiau informacijos. Jaunatviškas maksimalizmas kainavo labai brangiai – visi buvo nuteisti 10 metų katorgos darbams pagal RTFSR baudžiamojo kodekso 58 straipsnio 1 A dalį – Tėvynės išdavystę ir 11 straipsnį – grupinę antisovietinę agitaciją. Pirmus į Vorkutą išvežė D. Ivaškevičių, Z. Jašką, J. Kučinską, V. Martinavičių, V. Norkų.

A. Chmieliausko laukė ilga kelionė per Maskvos Krasnaja Presnia, Kuibyšovo, Čeliabinsko ir Petropavlovsko persiuntimo kalėjimus. Atdidurė Kazachstano Alkanoje stepėje buvusiose Džezkazgano vario kasyklose kartu su E. Beniku, J. Bubele, A. Būdu, A. Česnauskui, A. Kabalinsku, P. Katinu. Visi gavo numerius... Algimantas – CBB 21. Sunkus fizinis darbas – visai nebevaikiškas... Alkis, žeminimas greitai pakirto Algirdo jėgas, net tarp mirtininkų buvo atsidūręs kaip beviltiškas ligonis, kuris vis tiek tuo mirs. Tikriausiai Dievo valia buvo, kad išgyveno, iškentėjo lagerio kančias ir po Stalino mirties, atbuvęs daugiau nei trečdalį skirtos „bausmės“, sugrižo... Tačiau buvo nelaukiamas, net pabaigti mokyklą nebuvęs paprasta. Iš išsiųstų į GULAG lagerius jaunuolių, per sukilimą Vorkutos lageryje žuvo Vitolis Martinavičius. Kiti skirtingu laiku gržo namo. Tai tik ilgo pokalbio su gimnazijos 2 klasių mokiniais nuotrupos, nes dvi pamokos pralékė akimirkisniu...

Dabartiniu laikotarpiu vis girdime kalbą, kad nevertėjo kovoti už laisvę arba kad tai buvo tik kvaili jaunų žmonių žaidimai. Pati susimąstau, kodel 1991 metais kelias savaites

stypsojau prie LR Parlamento, televizijos bokšto... Ar tik smalsumas vedė, kodėl negalvojau tada, kad tai labai pavojinga, kad namie mažas vaikas, šeima? Tai gal bandos jausmas suveikė... Taip reikėjo, taip liepė pasąmonė. Iš atminties išplaukia matyt vaizdai, kaip tūkstančiai jaunuolių lyg skruzdės tempė statomo namo blokus, armatūrą, vyresnieji virino, statė grotas ir mūsų buvimas tikriausiai tik trukdė, nepadėjo. Bet niekas nevarė... Vis klausiu savęs, ar jaučiasi didvyriaus eiliniai vilniečiai, kurie mus girdė karšta arbata, maitino sumuštiniais. Tada niekam net nekilo mintis paklausti, kiek tai kainuoja, o kainą pakilimas nuo sausio 2 dienos visus skaudžiai kandžiojo... Tarp atvažiuojančių buvo tikrų pasišventėlių, kurie nesitraukė nuo Parlamento paromis. Juos nusiprausti, pamiegoti namo vesdavosi vilniečiai, negalvodami, kad šie atsilygins, gal apvogs... Kurie labiau nusipelnę, ar epizodiškai iš vienos Lietuvos važiavusieji, ar buvusieji visą laiką, nes neturėjo galimybės išvykti... Tūkstančiai sostinės gyventojų vaikščiojo su „VEF“ ir kitokiais radijo aparatais, kad galėtų naujienas pranešti, nes Lietuva matė, žinojo, kas vykssta, o čia esantys žmonės – ne. Visam gyvenimui išliko vaizdas – po tragedijų įvykių prie televizijos bokšto į tinklinę tvarą įsikibusios moters rauda: „Už ką jūs taip?“ Jos pusėn atsisuko šarvuocią vamzdžiai. Vyriškis puolė moterį tempti tolyn. Ir... kareivio žvilgsnis – bejausmis, lyg mirusio... Tai buvo nesuvaidintas, nesume luotas Tautos susitelkimas.

Tokia laisvės kaina... neprieklausomai nuo laikotarpio, amžiaus vis tenka lietuviams įrodinėti, kad nori būti laisvi...

Garbaus svečio Algimanto Chmieliausko pokalbis – liudijimas, kad tikro lietuvio niekas negali palaužti, kad įsitikinimai, tévų pavyzdys, moralė tik stipréja su amžiumi, tampa gyvenimo būdu, savastimi.

Tačiau kiekviena lietuvių karta savo pamokas turi išmokti pati. Linkiu, kad jos būtu ne apie prievertą ir pažeminimą, o apie gérį, taiką, meilę...

Vilija VAICIULIENĖ

Naktinis pėsčiųjų žygis „Klaipėdos sukilėlių keliais“

Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos Klaipėdos apskrities skyrius kartu su Lietuvos Šaulių sąjungos Vakarų (jūros) šaulių 3-iaja rinktine sausio 16–17 dienomis keturioliktą kartą organizavo tradicinį nakties žygį „Klaipėdos sukilėlių keliais“. Žygis skirtas 1923 metų Klaipėdos sukilimo karinio vado Jono Budrio atminimui. Klaipėdos krašte sukilimas likvidavo lenkų ir prancūzų politikų sunarpliotą Gordijaus mazagą. Sutelktomis Lietuvos šaulių, karių savanorių ir pačių lietuvininkų pastangomis 1923 metų sausio 15 dieną sukilimas sėkmingai baigėsi. Lietuvos valstybė atgavo etninį Klaipėdos regioną ir tapo jūrine valstybe. Sausio 15-oji, atmintina Klaipėdos krašto diena – Klaipėdos krašto atgavimodiena, žymi krašto sukilimo pergalę. Tai viena lemtingiausių Lietuvos istorijos datų, greta Mindaugo karūnavimo, Žalgirio mūšio, Vasario 16-osios ir Kovo 11-osios.

Beveik du tūkstančiai dalyvių nakties metu atkartojo 1923-įjų savanorių sukilėlių judėjimo maršrutus, įveikdami 26 kilometrų atstumą pėsčiomis. Mūsų komanda žygio metu aplankė ir Lietuvos prezidento Antano Smetonos sodytą įžuolą Botanikos sode. Keliaudami gérėjomės naktiniu Karklės miesteliu bei jūros pakrančių vaizdais. Pusiaukeleje žygio organizatoriai kiekvieną žygeivį pastiprino kareiviską koše ir arbata. Įveikę 26 kilometrų maršrutą žygeiviai finišavo Klaipėdos mieste, LDK Butigeidžio dragūnų batalione (Liepojos g. 5, Klaipėda). Visiems sėkmingai įveikusiems trasą buvo įteikti diplomių.

Gintautas TAMULAITIS

Reikia paminklo su valstybės simboliu

Karališkos kilmės valstybės, kokia yra ir Lietuva, turi savo herbą, vėliavą, himną. Šie valstybiniai simboliai randai įvairias vietas, tačiau būtinai valstybės sostinėse. Lietuvos sostinėje Vilniuje valstybinė vėliava plevėsuoją Gedimino pilies bokšte ir virš Seimo rūmų, istorinė vėliava – virš prezidentūros, Valdovų rūmų. Himnas deramai pristatytas Kudirkos aikštėje. Herbui – Vyčiui tinkamiausia vieta būtų Lukiškių aikštėje.

Lukiškių aikštės sutvarkymui ir paminklui skelbti keli konkursai, tačiau dėl aškiai neapibrėžtų gairių, kūrėjų projektai nerado teigiamo atgarsio nei tarp konkursų komisijų na-

rių, nei visuomenėje. Jei būtų konkursų sąlygose numatytas herbo simbolis – Vytis, kurio trūksta sostinei, kūrėjams užduotis būtų palengvėjusi ir gal dėmesio vertas projektas būtų gimus.

Jei individualiai suprojektuoti nesiseka, pasiteisintų kolektyvinę kūrybą – kūrėjų talka, jei valstybė neskiria lėšų, galima aukų rinkliava – visuomenės talka. Vienam asmeniui talkas sutelkti, projektą administruoti būtų gal per sunki užduotis, tačiau rimta visuomeninė organizacija galėtų įkurti „Vyčio“ fondą, kuris su visuomenės ir valstybės parama projekta sukurtų ir įgyvendintų.

Algimantas ZOLUBAS

Laisvės gynėjų diena Alytuje

Sausio 13-ąją Lietuva minėjo 24-ąias tragiškų Sausio 13-osios įvykių metines ir Laisvės gynėjų dieną. Alytiškiai taip pat neliko istorinių įvykių nuošaly – kaip ir daugelis Lietuvos mokyklų, ištaigų, 8 valandų ryto dalyvavo pilietinėje akcijoje „Atmintis gyva, nes liudija“: dešimčiai minučių užgesino šviesas, languose uždegė vieyibės ir atminimo žvakučių tragiškiems 1991 metų sausio 13-osios įvykiams atminti.

Alytaus Šv. Angelų Sargu bažnyčioje buvo aukojamos šv. Mišios. Alytaus dekanas klebonas kunigas Arūnas Užupis kvietė melstis už žuvusius Laisvės gynėjus, kurių atminimas gyvas mūsų širdyse.

Po šv. Mišių prie Laisvės karžygį karininko Antano Juozapavičiaus ir savanorio Artūro Sakalausko paminklų buvo uždegta atminimo žvakeilių, padėta gėlių.

Po to iškilminga eisena padėjo Alytaus miesto sodo link. Prie Sausio 13-osios kryžiaus įvyko žuvusiesiems atminti skirtas renginys. Jame dalyvavo Seimo nariai, Alytaus miesto ir rajono savivaldybių vadovai ir savivaldybių administracijos darbuotojai, kariškiai, šauliai, buvę tremtiniai, policijos pareigūnai, švietimo išstaigų vadovai, mokiniai, alytiškiai, svečiai iš kitų miestų.

Alytaus miesto savivaldybės meras Jurgis Krasnickas, prisimindamas kraupius Sausio 13-osios įvykius, sakė: „Jau 24 metus gyvename laisvoje ir nepriklausomoje Lietuvoje. Nėra didesnės aukos kaip savo gyvybės atidavimas už laisvę, už įsitikinimus, už nepriklausomybę. Tikiu, kad kiekvienas būtų taip pat pasielgęs. Dėka laisvės gynėjų dabar turime tai, kas žmogui brangiausia ir svarbiausia – laisvę. Todėl mūsų pagrindinis tikslas turėtų būti išsaugoti tai, kas iškovota. Sėkmės mums šiame kelyje!“

Minėjimo metu įsusirinkusiuosius kreipėsi Seimo narys Julius Sabatauskas. Jis teigė, kad nesvarbu, koks priešas bebūtų, Lietuvos žmonės jį nugalėtų ir šiandien. Skaudžius

Sausio 13-osios įvykius prisiominė ir Seimo narys Raimundas Markauskas.

Renginio metu Alytaus miesto „Drevinuko“ mokyklos-darželio mokiniai susirinkusiesiems parodė meninę kompoziciją, skirtą Laisvės gynėjams atminti, skambėjo dainos ir mažųjų skaitomos eilės. Visiems už laisvę žuvusiesiems Sausio 13-osios dalyviams prie kryžiaus uždegta žvakę. I dangų buvo paleistas būrys baltų balandžių, simbolizuojančių laisvę ir taiką.

Po minėjimo Sausio 13-ajai skirti renginiai vyko Alytaus miesto teatre. Gausiai susirinkę alytiškiai klausėsi Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų orkestro koncerto ir žiūréjo premerinį dokumentinį filmą „Tamsta Mokytojau“ partizanų vadui, mokytojui Adolfui Ramanauskui-Vanagui atminti.

Filmo režisierius Robertas Šarknickas išsakė patriotines mintis ir palankėjimus: „21 amžiuje yra daugiau pavydo, nei 1991 metais. Pasėta daug nepagarbos tarp mūsų žmonių. Trūksta tos didingos ir vieningos Lietuvos. Dažnai per minėjimus retoriškai klaušiamė: kur ta Lietuva? Sakau, kad ji yra, tik turbūt liko tikrėnė ten, kur Lietuvos partizanai bunkeriuose šalo, kiekvieną vakarą kalbėjo maldas, strategikai brėžė brėžinius, kaip išgelbėti tautą nuo priešų. Ten liko pralietas kraujas, bunkeriužemė sugérė amžiams, tačiau liko nepalaužta dvasia. Lietuvos partizanų bunkerai primena iškankintą, bet kartu ir išprasmintą Lietuvą. Tušti, išsprogdinti, restauruoti bunkerai – tai žymė mūsų ateities kartoms, kad būtume budrūs. Turime būti vieningesni ir pakantesni vieni kitiems. Neleiskime savęs sunaikinti piktomis emocijomis, jos yra ne mažesnis ginklas už tikraj.“

Šios atmintinos dienos vare „Dainavos“ kino centre taip pat įvyko vaidybinio filmo „Mes dainuosim“, pasakojančio apie 1991 metų Sausio 13-osios įvykius, premjera.

Gintaras LUCINSKAS

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paškaminus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį. Prenumeratos indeksas 0117. Kaina: 1 mėn. – 2,36 Eur (8,16 Lt), 3 mėn. – 7,09 Eur (24,48 Lt).

Pasiūlytas sprendimas, kaip sustabdyti karinių laivų „Mistral“ perdavimą Rusijai

Rugsėjo mėnesį Strasbūre vykusiam plenariniam posėdyje EP narys Gabrielius Landsbergis pateikė Europos Parlamentui rezoliuciją, kuria raginama įvesti pilną ginklų pardavimo embargą ir pasiūlė sprendimą, kaip išspręsti Prancūzijos desantinių valdymo laivų „Mistral“ pardavimo Rusijai problemą.

„Europos Sajunga turėtų pademonstruoti tikrą solidarumą tiek su Ukraina, tiek tarpusavyje ir šiuos laivus išpirkti bendroms ES reikmėms, karienėms ir civilinėms-humanitarinėms misijoms bei operacijoms Viduržemio jūroje. Neabejoju, kad Lietuva sutiktų prisidėti savo dalimi, proporcingai bendram įnašuij ES biudžetą. Šiandien turime padaryti viską, kad naujausia karinė

technika nepasiektų Rusijos režimo, kuris vykdo karinę agresiją prieš kitą Europos valstybę“, – teigė G.Landsbergis.

Pasak Gabrieliaus Landsbergio, esminis argumentas, girdimas iš Prancūzijos atstovų, kodėl jie ketina perduoti „Mistral“ laivus Rusijai, yra galimi dideli finansiniai nuostoliai, jeigu atsisakyti vykdyti sutartį. Tačiau jei šią finansinę naštą padalintume proporcingai 28 ES valstybėms, tainebūtų didelė suma kiekvienai šaliai.

„ES jau turi patirties ir veikiančius mechanizmus, kaip dalintis bendras išlaidas transportui, infrastruktūrai ir medicininėms paslaugoms ES karienėse operacijose Sudane ir Libijoje. Todėl analogišką procedūrą tik žymiai didesniu mastu siūlau pritaikyti ir dėl „Mistral“ laivų išpirkimo ir panaujodimo ES. Tai būtų investicija į mūsų visų saugumą“, – paibrėžė G.Landsbergis.

Rezoliucijoje, kurią Gabrielius Landsbergis iniciavo

kartu su didžiausios Europos Parlamente Europos liaudies partijos frakcijos nariais lenku Jacek Saryusz-Wolskiu, estu Tunne Kelamu ir kitais frakcijos kolegomis visos Europos Sajungos vardu buvo raginama reikšmingai išplėsti ir padidinti Rusijai taikomas sankcijas, kad jos apimtų visapusišką Rusijos finansų ir ekonomikos blokadą, Rusija būtų pašalinta iš tarptautinės bankinių operacijų SWIFT sistemos ir nutrauktas branduolinis bendradarbiavimas.

**Europos Parlamento nario
Gabrieliaus Landsbergio
biuro informacija**

Iškovota svarbi pozicija ir teisė parengti Parlamento pranešimą apie visos ES ir Rusijos santykius

Gabrielius Landsbergis iškovojo svarbias ir įtakingas pozicijas Europos Parlamente. Jis tapo delegacijos santykiams su Vidurio Azijos valstybėmis (Kazachstanu, Uzbekistanu, Tadžikistanu, Turkmenistanu, Kirgizija ir Mongolija) pirmuoju vicepirmininku.

Dar daugiau, Gabrielius Landsbergis buvo paskirtas pagrindiniu ataskaitos apie

Europos Sajungos (ES) ir Rusijos santykius rengėju. Parengti ataskaitą lietuviui pavedė Europos Parlamento Užsienio reikalų komitetas. Pranešime bus įvertinta dabartinė ES ir Rusijos santykų padėtis įvairiose srityse – politinėje, ekonominėje, energetikos ir kitose. Gabrielius Landsbergis pateiks parlamentui rekomendacijas

dėl bendrovimo su Rusija – kokios politikos laikytis vidutiniu ir tolimuju laikotarpiu. Parengtą dokumentą svarstys Užsienio reikalų komitetas ir tvirtins visas Europos Parlamentas, todėl tai laikoma labai atsakingu darbu bei dokumentu.

**Europos Parlamento nario
Gabrieliaus Landsbergio
biuro informacija**

G. Landsbergis: Darbas regionuose – vienas mano prioritetu

Darbais Europos Parlamente užima didžiąją dalį mano darbo savaitės. Kiekvieną savaitę mažiausiai tris dienas praleidžiu Bruselyje arba Strasbūre. Visą kitą laiką planuoju ir leidžiu Lietuvoje. Manau, kad ypatingą dėmesį būtina skirti regionams, svarbu važiuoti per Lietuvą, susitikti skirtingus žmones, suprasti jų problemas ir skaudulius, pasidžiaugti pasiekimais, atsakyti į rūpimus klausimus. Nuo rugpjūčio mėnesio jau aplankiau Telšius, Utėną, Kauną, Alytų, Kauno rajoną, Šilutę ir Šilalę.

Vykdamas vizito teikiu prioritę susitikimams su akademiniu jaunimu ir moksleiviais. Manau, ypač svarbu su jaunais žmonėmis kalbėti apie karą Ukrainoje, darbą Parlamente, politiką, apie tai, kad kiekvienas turime galimybę pasiekti tai, ko trokštame, tereikia

daug darbo, noro, pasiruošimo ir pasitikėjimo.

Kiekvieno vizito metu stengiuosi susitikti su TS-LKD aktyvu, aptarti aktualijas, sužinoti, kaip vyksta pasiruošimas rinkimams, stengiuosi patarti, pašūlyti savo pagalbą.

Taip pat man ypač malonu susitikti su Jaunųjų konservatorių lygos arba Jaunimo bendruomenės atstovais. Turime daug veiklaus, idėjų kupino jaunimo, kurį būtina ne tik palaikti, bet ir skatinti būti drąsiai ir veržliai.

Lankydamas regionuose nepraleidžiu progos susitikti vietinio verslo atstovų. Geražinoti ir matyti Lietuvą pasaulyje garsinančius žmones, kurie nebijo priimti drąsių, inovatyvių sprendimų. Lietuva tikrai turi kuo di-

džiuotis, reikia garsiau apie tai kalbėti.

Niekada neatsisakau dalyvauti ir diskutuoti Ronaldą Reigano klubo organizuojamose diskusijose. Džiaugiuosi, kad į klubo organizuojamus susitikimus susirenka nemažai besidominčių jaunesnių ir vyresnių klausytojų.

Kiekvienas politikas priva lo išeiti iš jam patogios zonos ir susitikti su nuo sostinės nutolusių žmogumi. Todėl ir toliau planuoju aktyviai važiuoti per Lietuvos didesnius ir mažesnius miestus ir bendrauti su įvairiais žmonėmis.

**Gabrielius
LANDSBERGIS**

Įvykiai, komentarai

Atsiskaitome jau tik eurais

Lietuva prie euro perėjo palyginti sklandžiai, kai kuriais parametrais netgi sklandžiau nei kaimynai latviai, prie euro perėjė 2014-aisiais. Jau savaitė, kaip už prekes bei paslaugas galima atsiskaityti tik eurais. Tačiau tai nereiškia, kad už litų naudojimą galima susilaikti sankcijų – pinigai toks dalykas, kad viskas priklausuo nuo žmonių susitarimo, tad nenuostabu, kad privačiuose sandoriuose litas dar „vaikšto“. Kaip bebūtų, net po kelių metų negalėsime sakyti, kad litas nebeturivertės – juk Lietuvos bankas litus keis neribotą laiką.

Taigi kokios negerovės pasaikė pasitikus eurą? Viena iš jų – kainų „apvalinimas“ ne pirkėjo naudai, kuri, be abejonių, lėmė begalinis mūsų prekybininkų noras pasipelnyti (nieko nepadarysi, visų pirštai palinkelė į save). Kita negerovė turėtų išryškėti baigiantis mėnesiui, kuomet paaškės, ar gerai suvokėme savo pinigines galimybes – juk eurais parašytos prekės kainos, pasižiūrėjus į skaičius, atrodo gerokai mažesnės, todėl susidaro apgaullingas išpūdis, kad prekės pi- gesnės. Žodžiu, yra rizika, kad patys nepastebėdami išleisime daugiau nei leidžia galimybės. Kita vertus, toks išlaidumas rodytų, kad per ilgai mėgavomės pinigo stabilumu ir atpratome skaičiuoti, jausti prekės vertę.

Pradėjus naudoti eurus, Lietuva irgi neišvengė pinigų padirbinėtojų atakų – tai šen, tai ten pasirodė padirbtai eurų banknotai. Bet įdomiausia, kad pasak finansininkų, tokio didelio kiekio padirbtų eurų

nėsistikėta. Todėl ir kyla minčių, kad padirbinėtojai gali būti ne šiaip kriminalinių asmenų gauja, bet ir kuri nors valstybė. Juk istorija žino atvejų, kai padirbinėjo pinigus Sovietų sąjunga, hitlerinė Vokietija... Kas galėtų garantuoti, kad „tradicija“ nemumirė ir nagų neprikišo putinė Rusija? Juk tikslas irgi būtų aiškus – sukelti žmonių nepasitikėjimą euru ir visa pinigine Europos Sąjungos sistema. Beje, tuo pačiu galima paaškinti ir pasigirdusius gandus, neva padirbtų eurų galima gauti net iš bankomatų. Būtų labai įdomu sužinoti, kas tokius gandus paleido, nes specialistai patikino, jog tai neįmanoma – bankomatų elektronika puikiai skiria tikrus pinigus nuo padirbtų (visi banknotai, prieš įdedami į bankomatą, patikrinami banko elektronikos), todėl jei tokį „pinigą“ (kalbame apie aparatus, priimančius indėlius) bandytų įkišti į bankomatą, jis aparatas priimtu, tačiau tik tam, kad sužaikytų ir nebeįduotų. Žmogaus akį padirbinėtojai gali apgauti, tačiau elektronikos – niekaip. Bet kažkam naudinga skleisti gandus ir skieptyti nepasitikėjimą...

Visi štie gandai primena skleidžiamą melą apie „išbado mirštančią“ Lietuvą – paprasti žmonės į pinigų keitimą vietas sunešė milijardus litų, kuriuos laikė namuose, ir netgi pasibaigus atsiskaitymo litais laikotarpui Lietuvos bankas pasigenda apie 500 milijonų litų, kurie gali būti kažkur „nukeliatę“ (galbūt dalis jų sunai-kinta negrižtamai, galbūt dalis

paslėpta). Analitikų teigimu, tai liudija didelius šešelinės ekonomikos mastus ir, deja, piliečių sąmoningumo stoką. Kitavertus, iš kur tas sąmoningumas bus, jei nuo pat Sajūdžio atsiradimo pradžios buvo skalambijama, kad laisva nepriklausoma Lietuva nepajėgs egzistuoti, kad nėra kompetentingų žmonių valstybei valdyti (išskyrus, žinoma, buvusių kompartijos nomenklatūrinius – valstybininkus), kad negalima pasitiketi bankais ir kita. Tas paskalas lyg tyčia patvirtindavo kokios nors „Sekundės“ bankrotas, gerokai vėliau – „Snoro“ ir „Ūkio“ bankų (pastarųjų indėlininkus nuo visiško kracho išgelbėjo įsikišusi valstybė)... Bet, po paraičių, ar neužtenka pamatyti, kad tie bankrutavę bankai raudonomis gylsmis susiję su Rusija? Ir kad šiandien aršiausiai euro kritikai vienaip ar kitaip susiję su buvusiais „Ūkio“, „Snoro“ bankais?

Lietuva žengė svarbų žingsnį įtvirtinant ekonominį stabiliumą, kurio vienas iš garantų yra euras. Kas nors paprieštarau, sakydamas, kad euras šiuo metu išgyvena ne pačius geriausius laikus, ir parodys į Graikiją. Tačiau man įdomiau, kas paskatinė Graikiją „išleisti daugiau nei uždirbo“ ir už kokius pinigus į šios šalies valdžią braunasi Putinė palankiai vertinantys „kairieji“? Na, kad Kipre nesenai buvo kilę didelių finansinių problemų, tai dar nepamiršome – ten figūravo didžiuliai rusų pinigai, o štai Graikija...

Gintaras MARKEVIČIUS

ES nekeičia politikos Rusijos atžvilgiu

Užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius sausio 19 dieną Briuselyje dalyvavo Europos Sąjungos Užsienio reikalų tarybos posėdyje, kuriai daugiausia dėmesio skirta ES santykiams su Rusija bei kovai su terorizmu. Taip pat buvo aptartas klimato kaitos klausimas.

Kalbėdamas dėl ES santykų su Rusija ministras L. Linkevičius pabrėžė, kad kol kas nėra sąlygų ES keisti politikos Rusijos atžvilgiu. Padėtis Rytų Ukrainoje išlieka įtempta. Minsko susitarimai nuolat pažeidinėjami. Separatistų valdoma teritorija plečiasi, ypač tragiska civilių gyventojų žūtis per išpuoli Volnovachos srityje, vyksta mūšiai dėl Donecko oro uosto.

„Rusijos atžvilgiu ES turi vadovautis realia situacija, o ne iliuzijomis. Negalime atsieti ES ir Rusijos santykį per-

dokumentą dėl ES strateginės komunikacijos. Dokumente ES institucijos ir ES šalys raginamos pradėti kovą su Rusijos vykdoma propaganda.

Tarybos metu aptarti ir kovos su terorizmu klausimai, atsižvelgiant į praėjusios savaitės įvykius Prancūzijoje. Ministrų pabrėžė būtinybę stiprinti bendradarbiavimą kovos su terorizmu srityje su Artimųjų Rytų ir Šiaurės Afrikos šalimis, skubiai įgyvendinti ES kovos su terorizmu, išskaitant užsienio kovotojus, strategiją, skirti daugiau dėmesio komunikacijai ir terorizmo prevencijai.

Diskutuodami dėl klimato kaitos, ministrai pabrėžė būtinybę ES dėti visas pastangas siekiant šių metų gruodį Paryžiuje vyksiančioje klimato kaitos konferencijoje pasirašyti visuotinį, teisiškai įpareigojančių klimato kaitos susitarimą.

Prezidentės darbų sąraše – ir užuojautos, ir svarbūs tarptautiniai susitikimai

Sausio 15 dieną, pagerbdama terorizmo Ukrainoje aukas, Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė pasirašė šios šalies ambasados užuojautų knygoje. Savo ir Lietuvos vardu šalies vadovė pareiškė nuoširdžią užuojautą žuvusių artimiesiems ir vienems Ukrainos žmonėms. „Lietuva palaiko Ukrainą“, – užuojautos knygoje išrašė Prezidentė.

Tą pačią dieną Prezidentė Dalia Grybauskaitė susitiko su įtakingais užsienio ir saugumo politikos strategais, atvykusiais į Vilnių dalyvauti „Sniego susitikime“ („Snow Mee-

Aptartos saugumo užtikrinimo Baltijos regione priemonės

Lietuvoje lankėsi Kanados gynybos ministerijos delegacija, vadovaujama Tarptautinio saugumo politikos departamento generalinio direktoriaus flotilės admirolo Gilles Couturiero (Gilles Couturier). Darbinio susitikimo Krašto apsaugos ministerijoje metu krašto apsaugospolitikos direktorius Vaidotas Urbelis kartu su Kanados delegacijos atstovais aptarė NATO veiksmų planą, priimtą Velse dėl saugumo priemonių užtikrinimo ir jo įgyvendinimo Baltijos regione.

Pasak Kanados atstovų, šalies Vyriausybė kartu su karinėmis pajėgomis pasiryžusios ženkliai padidinti savo indėlį, užtikrinant saugumą mūsų regione, ir tai pasiryžusios padaryti jau šiemet. Kanados indėlį galėtų sudaryti ne tik naikintuvų dislokavimas sustiprinant NATO oro policiją Baltijos šalyse, bet ir Sausumos pajėgų vienetų dalyvavimas mūsų regione ir konkretiai Lietuvoje organizuojamose karinėse pratybose.

Kanados atstovams buvo pristatyti šiaisiai metais Lietuvuje organizuojamų karinių pratybų planai bei sąlygos, kuriomis NATO sajungininkų kariniai vienetai kviečiami į mūsų šalies teritorijoje vykdomus karinius mokymus. Admirolas labai teigiamai įvertino Lietuvos pažangą užtikrinant tinkamas sąlygas tiek NATO šalių karinių oro pajėgų įguloms, vykdantįioms oro policijos misiją Šiaulių mieste, tiek Sausumos pajėgų vienetams, dalyvaujantiems įvairaus masto pratybose Lietuvos teritorijoje. Lietuvos pa-

siryžimas iki 2020 metų pasiekti 2 procentų nuo BVP gynybai skiriamų lėšų ribą, pasak admirolo G. Couturiero, yra papildoma paskata pritraukti NATO sajungininkų pajėgas į mūsų šalį. Kanadietų nuomone, šalis, investuojanti į savo gynybą, gali sulaukti daugiau paramos iš savo sajungininkų, nei valstybė, nesirūpinant savo saugumu.

Ypač daug dėmesio sulaukė paramos teikimo Ukrainai ir jos gynybos sektorius klausimai. Kanada vykdo eilę svarbių projektų: rengia ukrainiečių karijam personalui anglų kalbos kursus, apmoko karinius instruktorius ir pilotus, perduoda Ukrainos kariuomenei karių apsaugos priemonių. Lietuva taip patyra aktyvi Ukrainos rėmėja. Lietuvos ir Kanados atstovai sutarė, kad būtina dėti visas pastangas siekiant Ukrainai sukurti šiuolaikiškas ir vakarietiskus standartus atitinkančias karines pajėgas bei efektiviai dirbančią Ukrainos gynybos ministeriją. Šioje srityje tiek Lietuva, tiek Kanada suinteresuotos pagalbos teikimu. Kanadietų pasidžiaugė, kad Lietuvos ambasada Kijevе šiaisiai metais taps NATO kontaktine ambasada Ukrainoje, todėl yra būtina išnaudoti visus su tuo susijusius privalumus.

Susitikime taip pat buvo aptarti trišalės Lietuvos, Lenkijos ir Ukrainos steigiamos brigados LITPOLUKRBRIG kūrimo klausimai. Ši trišalė brigada ateityje galėtų tapti reformuojamas Ukrainos kariuomenės branduoliu.

Parengė Gintaras MARKEVIČIUS

Sveikiname

Garbingo **80-ojo** jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname **Jadvygą GEDVILIENĘ**, buvusią tremtinę, Klaipėdos buvusių politinių kalinių ir tremtinių choro „Atminties gaida“ ilgametę dainininkę, Lietuvos laisvės armijos karių ir rėmėjų sąjungos narę.

Linkime sveikatos, energijos, prasmigų darbų, Dievo palaimos.

Lietuvos laisvės armijos karių ir rėmėjų sąjunga

Mūsų šviesuolė – buvusi tremtinė ilgaamžė Vincentina Kazlauskiene

Sausio 8 dieną LPKTS Telšių filialo taryba aplankė ir garbingo **90-ojo** jubiliejaus proga pasveikino buvusią tremtinę **Vincentiną KAZLAUSKIENĘ**. Ji pasižymi puikia atmintimi, giedria nuotaika, pamaldumu ir išsaugota meile Lietuvai.

Vincentina Valskytė 1944 metais, būdama dvidešimtmetė, ištakėjo už Justino Kazlausko. Ji prisiminė, kad anuomet buvo kitokios tuoktuves – atyko vyras su piršliu, susiderėjo su tėvais ir gavo nuotaką. 1951 metų rugsėjį moteris su vyru ir penkiais vaikais buvo ištremta. Tuomet ji laukėsi šeštovaikelio. Šeima atsidūrė Samanove, Irkutsko srities Bratsko rajone. Aštuonerius metus Sibire praleidusi tremtinė prisiminė, kad visą gyvenimą stiprybės sémési melsdamasi ir dirbdama. Ji sakė, kad patogus gyvenimas gali žmogui padaryti daugiau žalos nei sunkus darbas. Ilgaamžės Vincentinos patriotiškumą liudija jos pačios sukurti žodžiai:

Koks grožis Tavyje, Tėvynė,
Nerimstanti Viltis, mūsų Tėvynė,
Kas gali lietuviui Tave pakeisti,
Pasaulyje nėra kitos tokios.
Senolių žeme, dainom apdainuota,
Kiek lapų istorijos reikšmingų ir gražių,
Eilių, apsakymų bei pasakų sukurtą
Didžiulis talentas mūsų Lietuvos...

Dabar aštuonių vaikų mama gyvena kartu su sūnaus Karolio šeima. Jisu žmona Milda augina jaunus tautos patriotus Minėdaugą ir Mariją, neseniai įstojujus į Lietuvos šaulių sąjungą. Ilgaamžė Vincentina džiaugiasi nuoširdžia artimųjų globa.

Linkime Vincentinai Kazlauskienei Aukščiausiojo palaimos, stiprios sveikatos, šviesių dienų kartu su artimaisiais, toliau būti Tėvynės meilės, nepalaužiamo tikėjimo ir neišsenkančios stiprybės pavyzdžiu mums visiems.

Regina CHMIELIAUSKIENĖ

Prie Griškabūdžio Kristaus Atsimainymo bažnyčios

Vinco Kudirkos keliais

Minint dr. Vinco Kudirkos mirties 115 metų sukaktį ir 156-ajį gimtadienį Lietuvos Sajūdžio Kauno skyriaus Švietimo komitetas surengė pažintinę kelionę „Kudirkos keliais“. Pakeliui su stodavome pasidairyti ir po kitus miestelius, daugiau žinomus Lietuvos kultūros istorijoje.

Nemuno slėnio puošmena

Mūsų autobusui riedant Nemuno kairiojo kranto keliu maždaug už 17 kilometrų pasiekėme Zapyškio miestelio senąjį gotikinę bebokštę Šv. Jono Krikštytojo bažnyčią. Kai kurie žmonės pasakoja, kad ši bažnyčia pastatyta dar Vytauto Didžiojo laikais. Tačiau istoriniai šaltiniai rodo, kad Zapyškio bažnyčia pastatyta kur kas vėliau, 16 amžiaus antroje pusėje, miestelio valdytojo Povilo Sapiegos pastangomis. Kurį laiką žmonės net pačią vietovę vadinė Sapiegiskėmis. Paskui – Zapyškiu. Bažnyčia kentėjo nuo dažnų Nemuno potvynių ir svetimų karuomenių, išveržusiu į Lietuvą, niokojimo. Ji daug kartų remonto, restauruota, tačiau iki šiol išlaikė savo grakštų gotikinį apdarą. Teigiama, kad viduje prie bažnyčios fasadinės sienos buvo įrengti prashašmatnūs vargonai, žmonių vadinami griežklomis. Vargonų priekyje sto-vėju-sivietinių tautodailininkų padaryta karaliaus Dovydo skulptūra, o prie jos iš šonų simetriškai išdėstyti angelai. Šv. Mišių eigoje per „pakylėjimą“ Dovydas linksėdavęs galvą, o angelai skambindavę varpeliais... Tokį mechaninį prietaisą turėjo turbūt labai retą bažnyčia.

Zapyškio apylinkėse aktyviai veikė 1863 metų sukilėliai, buvo platinama draudžiama lietuviška spauda, sovietinės okupacijos metais čia pasižymėjo Žalgirio rinktinės parti-

zanai. Netoli Zapyškio, Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio štabo viršininko, buvusio partizano Vytauto Balsio iniciatyva atstatytas buvęs partizanų bunkeris.

Zapyškis yra susijęs ir su dr. Vinco Kudirkos gyvenimu. Tai teko patirti bendraujant su Pažežerių klėtelės saugotoju, buvusiu sovietinių lagerių kaliniu, nuoširdžiu Lietuvos patriotinės dvasios skleidėjų mokytoju Stasiu Ankevičiumi. Pasakodamas apie Kudirkos gyvenimo kelią, jis visada pabrėždavo Zapyškio bažnyčios klebono Jurgio Kolytos kilniadvaisiškumą, lėmusi jaunuolio tolimesnio gyvenimo tarpsnį, jo tolimesnį mokslo siekimo kelią, kai pašalintas iš Seinų kunigų seminarijos dėl stokos pašaukimo būti kunigu, užsitraukęs didelę savo tévo rūstybe. Kaip tik tuo sunkiu gyvenimo momentu būsimam lietuviybės žadintojui savo gerą ranką ištiesės, kaip manoma, tolimes jo giminaitis, kunigas Kolyta. Jis gabiam jaunuoliui įkvėpė pasitikėjimą savimi, savo lėšomis jam atvėrė kelią toliau mokyties Marijampolės gimnazijoje ir aukštojoje mokykloje. Per mokslo atostogas ir vėliau tapęs gydytoju Vincas Kudirkė dažnai apsilankydavęs Zapyškyje, vietas gyventojus pradžiugindavęs smuiko garsais per aukojamas šv. Mišias bažnyčioje, patardavęs žmonėms įvairiai medicinos klausimais, godžiai skaitydavęs dr. Jono Basanavičiaus leidžiamą „Aušrą“.

Simo Kudirkos gimtineje

Važiuodami į Šakius, užsukome į Griškabūdį. Iš karto mūsų dėmesį patraukė medinė aštuonkampė klasicistinio stiliaus Kristaus Atsimainymo bažnyčia, suprojektuota architekto karmelito Juozapo Vališausko ir pastatyta 1796 metais. Taibene vienintelė išlikusi tokio architektūrinio plano bažnyčia Lietuvoje.

Bažnyčioje klebonavęs poeto Prano Vaičaičio brolis 1933 metais pagal inžinierius Antano Bistricko projektą pastatydiно gelžbetoninę varpinę. Šventoriuje prie varpinės palaidotas kunigas Juozas Vaičaitis.

Prisimintina, kad iš Griškabūdžio valsčiaus yra kilęs vienas pirmųjų Lietuvos istorikų, ieškojusių istorijos duomenų Vatikano archyvuose, pirmasis lietuvis, apgynęs disertaciją istorijos tematika, rašęs istorijos vadovėlius, 1905 metų Didžiojo Vilniaus Seimo ir 1917 metų Lietuvijos konferencijos dalyvis, Marijampolės marijonų gimnazijos steigėjas, Lietuvos universiteto dėstytojas kuni-gas Jonas Totoraitis.

Griškabūdyje yra gimęs lie-tuviai pasipriešinimo sovietiniams okupantui dalyvis Simas Kudirka. 1970 metais per JAV ir sovietų žvejybos organizaciją vadovų susitikimą, vykusį JAV teritoriniuose vandenye, jis peršoko į JAV kranto apsaugos laivą, paskui buvo prie-varta grąžintas į sovietinį laivą ir nuteistas 10 metų kalėti. Po trejų metų jo motinai – JAV pilieiti po didelių pastangų pasiekė sūnų išvaduoti; su šeima išvyko į JAV, aktyviai dalyvavo lietuvių organizacijų veikloje, demaskuodamas sovietinį okupantą. 2000 metais grįžo į Lietuvą, apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu.

Griškabūdyje gimė ir žino-mas Lietuvoje vyskupas Juozas Preikšas.

Zanavykijos sostinėje

Iš Griškabūdžio plentu pa-sukome į vadinamą zanavyką sostinę – Šakius. Šio krašto gyventojus kraštotorininkas ir knygų leidėjas Bernardas Aleknavičius savo leidžiamoje testinių knygų serijoje pava-dino Novužės krašto vaikais.

Manoma, kad Šakių vardas kilo iš Šakaičių kaimo, minimo 1599 metais. 1719 metais Šakaičiai pavadinti jau Šakius, o 1812 metais Šakiams suteiktos miesto teisės. Šakiai yra susiję su Vinco Kudirkos gyvenimu. I ši miestą jis atvyko gavęs gydytojo diplomą ir suredagavęs pirmajį „Ūkininko“ numerį. Cia turėjo būti jo pirmoji darbovieta, baigus Varšuvos uni-versitetą, – gydytojo praktikos pradžia. Tačiau atvykės į Šakius jaunasis gydytojas tuoju pat susidūrė su sunkumais. Šakiuose tuomet daugumą sudarė žydai, kurie čia pradėjo kraustytis nuo 1690 metų. Jie nenorėjo, kad jų tautietis gydytojas Šuckveris turėtų konkurenčią lietuvių. Jų bendruomenė nutarė atvykusiam daktarui nenuomotijokio buto (daugumą namų savininkų taip pat buvo žydai). Jaunasis gydytojas turėjo būti priverstas išsi-kraustytis iš Šakių. Tačiau jam padėjo miesto bažnyčios kle-bonas Kalėda, apgyvendinęs jį savo nedidutėje klebonijoje. Ligonius V. Kudirka priimda-vio klebonijos klétyje. Vėliau jam pavyko mieste susirasti erdesnį keturių kambarių bu-tą. Atsirado geresnės salygos ir kūrybinei veiklai. Jis daug skaitė, raše, palaikė glaudę ryšį su knygnešiais, nemažai bendravo su vietas jaunimu, muzikavo, žavėjosi Verdžio, Mocarto, Šopeno, Beethoveno kūriniais, lietuvių liaudies dainomis.

(bus daugiau)
Zigmas TAMAKAUSKAS

Profesorius Jonas Pranas Alekša – mokslininkas ir Lietuvos valstybės kūrėjas

Pabaiga.

Pradžia Nr. 02 (1120)

**Jaunystės apsisprendimas.
Kalėjimai ir tremtis**

Jonas Pranas Alekša, bai-
gęs Marijampolės gimnaziją,
1900 metais pradėjo studijuoti
Maskvos universitete. Čia jis
greitai išitraukė į politinį lietu-
vių studentų judėjimą, priklau-
sė slaptai Maskvos lietuvių stu-
dentų draugijai, kuri domėjo-
si lietuvių kalba ir Lietuvos is-
torija, rūpinosi lietuvių stu-
dentų savišalpa ir plėtojo tau-
tines idėjas. 1902 metais už lie-
tuviybės puoselejimą 22 metų
J. P. Alekšą carinės Rusijos
žandarai areštavo ir kalino
Maskvos, Varšuvos, Petrakovo,
Kališo kalėjimuose.

Vėliau, jau pirmaisiais Lie-
tuvos Respublikos kūrimo
metais, J. P. Alekša su kitais
lietuviais patriotais buvo „tik-
rinamas“ kaimynų lenkų.

Sovietų okupacija

Sovietams okupavus Lietu-
vos valstybę, J. P. Alekša su še-
ima gyveno nuosavame Lakins-
kų dvare, apie šešis kilometrus
iš rytus nuo Kalvarijos. J. P.
Alekšą suėmė birželio 18-
osios (kiti šaltiniai nurodo lie-
pos 13-osios) naktį – atėjo tri-
se: lietuvis su dviem rusais ir iš-
sivedė kaip labai „pavojingą“
asmenį sovietų santvarkai.
1940 metais su pirmaisiais lie-
tuvių valstybininkais ir inteli-
gentais kalintas Marijampolės
bei Kauno kalėjimuose.

J. P. Alekšai buvo kurpiama
baudžiamoji byla pagal
RTFSR baudžiamojos kodekso
58 straipsnio 13 dalį – grė-
sė sušaudymas. J. P. Alekšą
tardė sovietų saugumo darbuotojai
Stravkus, Trinkūnas ir kitai.
Tačiau iš sukurstos bylos ma-
tyti, kad J. P. Alekša nieko ne-
išdavė, dėl savo atlirkų darbų
Lietuvai ir jos žmonėms nesigai-
léjo, laikėsi drąsai bei oriai.

Tačiau birželį žmoną S. Alek-
sienę su trimis dukterimis
paskutiniu ešelonu enkavedis-
tais išvežė į Sibirą.

Nacių okupacija

1941 metų gegužės 29 die-
nį tardymai buvo baigti.

Vokietijai užpuolus Sovie-
tų sąjunga, enkavedistai nesu-
spėjo visų kalinamų žmonių nu-
žudyti ar išvežti iš Kauno kalė-
jimo. Tarp neišežtujų buvo ir J. P. Alekša. Jis ir kitus kalėjusiou-
sius išlaisvino sukilėliai lietuvių.

Profesorius J. P. Alekša
1942 metais rudenį su dviem
bendraminčiais – buvusiu Lie-
tuvos prezidentu dr. Kaziu
Griniumi ir buvusiu Lietuvos
žemės ūkio ministru, kunigu,
profesoriu Mykolu Krupa-

XV Ministrų kabinetas 1930 m. Iš kairės sėdi: A. Žilinskas, V. Matulaitis, J. Tūbelis, J. P. Alekša, K. Šakenis. Stovi: V. Mašalaitis, D. Zaunius, B. Giedraitis, V. Vileišis, P. Aravičius

vičiumi – vokiečių generalini-
nam komisarui Kaune lietuvių
tautos vardu įteikė Memorandumą. Jame trys Lietuvos val-
stybininkai, aiškiai ir nedvipras-
miškai smerkdami vokiečių
administracijos veiksmus, vyk-
domus lietuvių ir kitų tautybių
žmonių atžvilgiu, išdėstė mūsų
krašto kolonizavimo mechaniz-
mą, ūkininkų beviltišką padėtį,
lietuvio meilę savai žemei.

Memorandumas, įteiktas
okupacineivaldžiai trijų lietuvių
didvyrių – prof. J. P. Alekšos, dr.
K. Griniaus ir prof. M. Krupavičiaus – tapo pasipriešinimo
nacių siekiams ir pasiaukojimo
pavyzdžiu bei simboliu visiems
doriems Lietuvos gyventojams.

Šių įvykių amžininkas Kazimieras Škebėra yra pasakęs:
„Apie Memorandumą kalbėjo
ne tik miestuose, bet ir kai-
muose. Ir parašyti tokį dokumentą
reisėk vieną – mirti. O
jie gynė ne tik savo tautą, bet
ir žydus. Tam reikėjo ypatin-
gos drąsos, patriotizmo, mei-
lės kiekvienam žmogui.“

Iš nemalonų naciams do-
kumentą jų administracija re-
agavo žaibiškai. Visus pasira-
šiusiuosius gestapas suėmė ir
tardė. Nacių administracija,
žinodama profesoriaus J. P.

Alekšos ir dr. K. Griniaus po-
popularumą Lietuvoje, norėjo,
kad jie savo vardu paskelbtų
okupantams palankų atsišau-
kimą į lietuvių tautą. Istorikas
dr. Arūnas Bubnys 1991 kny-
goje „Lietuvos antinacinė re-
sistencija 1941–1944 metais“,
išleistoje 1991 metais, išskirti-
nai pažymėjo: „Tebūna mums
pavyzdžiu du Lietuvos vyrai: dr.
K. Grinius ir prof. J. Alekša, ku-
rie, nors buvo suimti, gestapo
pasiūlymą paskelbtį atsišauki-
mą į Tautą griežtai atmetė. Jie
sutiko būti tremtiniais, bet ne-
sutiko eiti prieš Tautos valią,
Tautos ir Lietuvos interesus.“

Profesoriai J. P. Alekša ir

M. Krupavičius 1942 metų pa-
baigoje buvo ištremti į tuo me-
tu Vokietijai priklausiusi mies-
tą Eitkūnus ir uždaryti į kalė-
jimą. Vėliau naciai juos perkė-
lė į Tilžės kalėjimą.

1943 metų rugpjūčio pabai-
goje nacių saugumas prof. J. P.
Alekšą atvežė į Berlyną. Čia jis
apsigynė neveikiančios ply-
tinės name, kur salygos buvo
nepaprastai sunkios, be to dar
reikėjo nuolat registruotis vo-
kiečių policijoje. Prof. J. P.
Alekša gyveno badaudamas, ir
tik sesers Leokadijos Aleksai-
tės maisto siuntiniai ir Berlyno
lietuvių rūpestis gelbėjo profesorių
nuo mirties. Vėliau prof.
J. P. Alekša persikraustė į Ber-
lyną lietuvių sąjungos patalpas,
miegodavo koridoriuje ant
grindų. J. P. Alekšos turtas bu-
vo mažytis medinis lagaminėlis
su svarbiausiais daiktais.

Sovietų armijai artėjant
prie Berlyno, prof. J. P. Alek-
šos bičiulis A. Zubras pasiū-
lė vykti į Bavariją, tačiau
prof. J. P. Alekša pasiliuko Ber-
lyne, tikėdamasis sugrįžti į Lie-
tuvą, nes norėjo likti kartu su
kenčiančia lietuvių tauta Tėvynėje.
Jis tikėjosi būti reikalina-
gas ir naudingas savo Lietuvai.

Vėl sovietų okupacija

Greitai Berlyną užėmė So-
vietų sąjungos armija, Europo-
je nutilo Antrojo pasaulinio
karo mūšiai. 1945 metų birželio
pabaigoje prof. J. P. Alekšą,
kaip repatriantą, sovietų
KGB sugrąžino į okupuotą Lie-
tuvą, tiesiai į Vilniaus NKGB
kalėjimą, tačiau čekistai reika-
lingos informacijos iš jo nei-
pešė. Tad prof. J. P. Alekšą
greitai iš kalėjimo paleido.

Apie prof. J. P. Alekšos su-
grįžimą į Lietuvą amžininkas
K. Škebėra rašė: „Tai daugiau
nei didvyriška. Mūsų mokyto-
jai tokį pavyzdį turi rodyti vi-
siems vaikams. Tai patriotų žyg-

darbis, nes būdamas mokslininku,
galėjo pasilikti Vakaruose ir
puikiai ten gyventi, dėstyti insti-
tute ar universitete, o jis pasirinko
katorgą, bet Tėvynės nepaliuko!“
Ji didžiai gerbė po karo Lie-
tuvoje likę inteligenčiai.

Prof. J. P. Alekša apsigyne-
no pas jauniausią seserį Janiną
Aleksaitę pavilnyje ir 1945
metų liepos 16 dieną buvo pri-
imtas Lietuvos SSR Mokslų
akademijos Žemės ūkio insti-
tuto vyrasniuoju moksliniu
bendradarbiu. Netrukus iš-
traukė į pogrindinės organiza-
cijos – Lietuvos tautinės tarybos –
veiklą. 1946 metų liepos 1 dieną prof. J. P. Alekša, ne-
norėdamas bendradarbiams
padaryti rūpesčių, parašė pra-
šymą atleisti ji iš darbo. Lietu-
vių tautinė taryba ji išrinko še-
sėlinės Lietuvos Vyriausybės
pogrindyme pirmininku.

Iš Tėvynės – vėl į tremtį

Prof. J. P. Alekša ir vėl var-
go, gyveno iš atsitiktinių verti-
mų, giminaičių paramos, nes
sovietų valdžia profesoriui
pensijos nemokėjo. Buvusį
prof. J. P. Alekšos bendradar-
bij, Lietuvos SSR Mokslų aka-
demijos ir vieną Lietuvos tau-
tinės tarybos steigėjų Joną No-
reiką sovietų saugumas suėmė ir
1947 metais nužudė. Ši kartą
prof. J. P. Alekšą nuo arešto iš-
gelbėjo profesionali jo konspi-
racija ir bičiulių tylėjimas.

Tačiau 1948 metais prof.
J. P. Alekša čekistų buvo are-
santuotas ir išvežtas į Krasnojarsko
krašto Skotoprogonė kaimą,
esantį giliai taigoje. Iš Skotopro-
gonės kaimo prof. J. P. Alekšą
ir apie keturiasdešimt kitų lietu-
vių nutrėmė į Čeriomuškos kai-
melį, buvusį Krasnojarsko kraš-
te. „Barzdotas, inteligentiski
veido, suvargęs, bet išdidus...“ –
tokį prof. J. P. Alekšą prisiminė
Daina Daukantaitė, generolo
Teodoro Daukanto duktė.

Testamentas lietuvių tautai

Prof. J. P. Alekša, gyvenda-
mas Sibire košmariskomis sa-
lygomis, būdamas be sveika-
tos, vis tiek tėsė intelektualinį
darbą. Savasias mintis jis užra-
šyda į kuklius mokyklinius sa-
siuvinius ar ant rastų popieriaus
lapą. Savo darbą pavadinė „Ma-
no testamentas lietuvių tautai“. Profesoriaus intelektualas Me-
čislovas Treinys 2000 metais ra-
še: „Sibire atskirtas nuo literatū-
ros ir kitų informacijos šaltinių
J. Alekša kūrė sudėtingiausią
savo gyvenimo kūrinį, universala-
lumu prilygstantį antikos masty-
tojų veikalams“. Deja, kaip ir
daugelis geriausių darbų, ne vi-
sus sis rankraštis išliko.

Sibire prof. J. P. Alekša,
galvodamas tik apie lietuvių
tautos išlikimą, 1951 metais
raše: „Dvasinės vertybės turi
valdyti visa kita ir visų pirm-
joms tenka dirbti, bet ne joms
tarnauti. Tad ne kuris nors me-
džiaginių daiktas ir ne abstrak-
cija, o gyvas žmogus turi būti
dedamas tautos ir valstybės
gyvenimo pagrindan. (...) Sa-
moninga kūrybinė žmogaus
lietuvių veikla turi vis sekmin-
giau tvarkyti ir lemti lietuvių
tautos gyvenimą (...). Mokslas
turi virsti švietimui bei išsilavi-
nimui ir tikru didžiuu vadovu bei
palydovu žmogui ir tautai į kul-
tūrą. Tuomet žmogui ir tautai
ateina tas didis šviesos ir tiesos
švystelėjimas, kuris ir asme-
niui, ir tautai ilgam nurodo at-
eities kelius ir kuris žmogų ir
tautą žadina kultūrinei kūry-
bai ir gyvenimui. Tokio tauto
gyvybę ir kūrybą žadinan-
čios šviesos didžiojo švyste-
lėjimo lietuvių tauta jau ilgus
amžius laukia.“

Tik pačiame gyvenimo
saulėlydyje, kai profesorius
J. P. Alekša tapo visišku inva-
lidu, 1952 metais jam buvo
leista persikelti į Tomsko sri-
ties Parbigo rajono Svetlo-
zelionoje kaimą, pas ištremtą
šeimą. Iš Lietuvos brolis prof.
K. J. Alekša nuolat atsiųsdavo
šeimai pinigų bei maisto siuntinių,
nes be jų nebūtų išgyvenę.

Nei kalėjimai, nei tremtys ar
okupantų persekiojimai, nei
baisios kančios nepalaužė
prof. Jono Prano Alekšos dva-
sios tvirtybės. Iš jo niekas ne-
galėjo išplėsti tiksimo lietuvių
tautos galiomis, didžiaja vertybė –
žmogiškumu. 1955 metų
balandžio 22 dieną tolime
tremtyje, nesulaukusi nė vie-
nos šviesesnės paskutinių
dienų svajonės išsipildymo,
mokslininko, valstybininko,
lietuvių tautos moralės autori-
teto prof. Jono Prano Alekšos
širdis nustojo plakusi.

Valentinas ALEKSA

Kalviai mena pasipriešinimo kovos laikotarpi

Kalviai (dabar Kruonio seniūnija, Kaišiadorių rajonas) – nuo 16 amžiaus žinomi kaip dvaras, kurį valdė Vavžeckiai, Chrapovickiai, Pliateriai. Mūrinė Šv. Antano Paduviečio bažnyčia Kalviuose pastatyta 1806 metais dvarininko Tomo Vavžeckio (1754–1816), kuris parapijai užraše dar ir 7 margus žemės. Šis šviesus žmogus buvo prisdėjęs prie T. Kościuškos sukilimo, dalyvavo mūšiuose prieš Rusijos kariuomenę. Per tuos keturis amžius kaimą siaubė gaisrai, karai ir kitos nelaimės, tačiau paskutinioji sovietinė okupacija buvo ne mažesnė bėda. Šiandien dar stovi pastatas, kuriame 1944–1954 metais buvo stribų, atnešusi daug nelaimių kaimo žmonėms, būstinių. Tai buvusi klebonija, tačiau su trenksmais iškraustė kleboną ir bažnyčios patarnautojus, užkariautojai čia įrengė... stribyną.

Stribais tarnauti išėjo Dūdiškių kaimo rusai sentikiai, taip pat apylinkės gyventojai: Jonas Vareika, Aleksas Kaluževičius, Juozas Grigonis, Vincas Marcinkevičius, Steponas Rauba... Iš čia jie kartu su Kruonio ir Žiežmarių enkavēdistais vykdavo į karines čekistines operacijas.

1998 metais išniekintas pastatas grąžintas bažnyčiai, atstatytas ir naujai pašventintas.

1963 metais sovietiniai aktyvistai, vietosvaldžios paskatinčiai, nugriovė kaimo viduryje stovėjusią koplyčią.

Kalvių kapinėse stovi juodo granito antkapinis paminklas žuvusių partizanų Antano Praškevičiaus-Narsuolio (1915–1948) ir jo brolio Bernardo Kazio-Lokio (1920–1948) atminimui. Žuvo jie Pavuolio kaime kartu su būrio vado pavaduotoju Petru Čepulioniu-Sakalu, juos priglaudusios sodybos šeimininku ir jo septyniolikmečiu sūnumi. Tuo metu Narsuolio būryje buvo likę devyni partizanai. Bronius ir Viktoras Šliužai bei Stasys Slanina brolių Praškevičių palaikus, stribų užkastus žūties vietoje Pavuolio kaime, iškasė ir slapta palaidojo Kalvių kapinėse Praškevičių šeimos kapavietėje. Paminklinėje lentoje išrašyta ir trečio brolio partizano Prano Praškevičiaus-Lokio (1917–1947) pavardė, nes tuo metu jo palaidojimo vieta buvo nežinoma.

Antanas Praškevičius-Narsuolis gimės gretimame Kazokų kaime. Lietuvos kariuomenėje tarnavo išminuotoju, nuo 1944 metų liepos 12 dienos, sovietams dar nesugrįžus, pradėjo burti virus į būrių. Jo ben-

DKA partizanai

dražygiai buvo Pranas Gervickas, keturi broliai Lekavičiai, Antanas ir Kazimieras Bumbuliai. Lapkričio 17 dieną su broliu Bernardu Kaziu-Lokiu (1920–1948) buvo suimti ir vežami į valsčių. Pakeliui į Kruonį partizanų išlaisvinti. Nuo 1946 metų – DKA rinktinės 3-iojo bataliono vadas.

1948 metų rugpjūčio 12 dieną smogikų nužudyti Pavuolio kaimo miške. Jų brolis Pranas-Lokys, būrio vadas, gimęs 1917 metais, žuvo 1947 metų kovo 3 dieną Kaukinės miške. Trylikos žmonių būrių, besišintę ūkininko sodyboje, išdavė Vytas Kochanskas. Tik trims pavyko pasitraukti, dešimt vyrių žuvo. Jų palaiakai niekinti Kruonio, Žiežmarių, Kaišiadorių aikštėse, paskui užkasti Kaišiadorių žvyro karjere.

1948 metų gegužės 22 dieną į Krivliako gyvenvietę, Krasnojarsko karštą Sibire, su sūnumi buvo ištremta tris vankus ant Nepriklausomybės aukuro paaukojusi partizanų motina Pranė Praškevičienė, gimusi 1898 metais. Grįžo į Lietuvą 1957 metais.

Petras Čepulionis-Sakalas, bataliono vado pavaduotojas (1921–1948), gimęs Kairiškių kaime, Žiežmarių valsčiuje, užėjus sovietams, prieverta mobilizuotas į Raudonąją armiją, bet vežamas į frontą slapta pasitraukė. Partizanavo nuo 1944 metų gruodžio 8 dienos.

Bažnytkaimio kapinėse palaidotas ir 1947 metų sausio 9 dieną prie Eigeniškių kaimo Kurniškių miške žuvęs Alfonso Aliukevičiaus-Saulės būrio partizanas, vėliau būrio vadas Antanas Gataveckas-Svajūnas, gimęs 1907 metais Sevelionių kaime. Kūnas niekintas Žiežmarių žydų kapinių patvoryje. 1948 metų gegužės 22 dieną į Krivliaką, Krasnojarsko kraštą, ištremti tėvai: motina Domicelė Gataveckienė, gimusi 1881 metais, tėvas Jurgis Gataveckas, gimęs 1882 metais, ir sesuo Anelė, gimusi 1921 metais.

1957 metais Anelė Gataveckaitė-Subačienė, grįžusi iš tremties, kartu su partizanų ryšininkė Liuda Rinkūniene-Neringa surado brolio Svajūno palaikus, nuo patvorio iškausė ir palaidojo Kalvių kapinėse. Apie ši įvykį pasakojo Liuda Rinkūniene:

„Gražiai sutariau su Petru ir Vincenta Gataveckais, gyvenusiais Rokiškio kaime. Jų sūnus Antanas buvo partizanas. Kai mūsų šeima, gyvenusi Kaune, iš bado traukėsi į Kalvių apylinkes, prisiglaudėme pas ūkininką Kazį Melkūną. Tapau Antano Gatavecko-Svajūno ryšininkę Neringą. Vežiau iš Kauno vaistus. Kai Svajūnas žuvo, mes jau buvome sugrižę į Kauną... Anelė Subačienė sužinojo, kad jos žuvęs brolis Antanas užkastas prie žydų kapinių tvoros Žiežmariuose. Partizaniniškaras jau buvo pasibaigęs, trėmimai – taipogi. Mudvė ėmėme galvoti, kaip jį palaidoti Kalviuose. Iš Žiežmarių saugumiečio Podžidajevu tikėjausi gauti leidimą partizano kūną iškasti. Pranas Melkūnas davė vežimaitį su arkliu. Prisiprašiau Subačių važyčioti. Anelė įvežimo šiaudus įkišo šešis butelius „samagono“, idėjo mėsos. Nuvažiavome į Žiežmarius. Podžidajevui patiko lauktuves, talkininkauti dar paskyrė keturis virus iš daboklės. Buvo jau pavasaris, šv. Pilypo atlaidai. Gavome paklodžių. Atkasė... Kūnai gulėjo purve, Antano Gatavecko-Svajūno palaikus pažinai iš uniformos ženklių. Svajūno dešinė koja buvo šunų nugraužta. Kūną padėjome ant paklodžių, vežiman įsiemečiau ir jo švarką. Valžiavau iš Žiežmarių ne plentu, o vieškeliu – pro dvarą į Kalvius. Priešakyje, gal už trijų supuse kilometro – Slimino miškas. Atvažiavau. Bėgau į Silvestro Liaukos – vietinio rusų sodybą, budinu: „Kelkis, atvežiau Antaną, padési man atnešti į kluoną“. Iškélėme Svajūnų ir ant paklodės nunešėme

ipeludę. Uždarėme kluono duris, Subačiui atidaviau arkli, Melkūnui – vežimą. Man liko tik Svajūno švarkas. Jis suvynijau į popierių ir parsivežiau į savo namus Kaune, Parodos gatvėje“.

Sunki buvo Svajūno kūno kelionė į Amžinojo poilsio vietą: vietinis ruselis Darčanovas su kumeliu karstą vežė į Kalvių kapines. Buvo naktis, tylu. Tos kapinės – už pusės kilometro nuo stribų būstinės. Kumelys prunkštė, vos piestu nesistojo. Bijojo, kad išgirs stribų sargybinis, pakels juos ant kojų... Šiaip taip karstą nuleido į duobę, užkasė. Tada verkdama Liuda prisiminė viską, ką žinojo apie Svajūno gyvenimą, ką buvau girdėjusi apie jo vaikystę ir jaunystę iš jo tėvų ir draugų. Buvo partizanų būrio vadas, kilęs iš gretimo Sevelionių kaimo. Tėvelis Jurgis – ūkininkas be žemės...

Žuvo daug partizanų, tačiau kai kurie buvo išduoti savuijų.

Kartą per šv. Kalėdas į kaimą atėjo partizanas nuo Kietaviškių, slapyvardžiu Cibuliukas. Pavalgė pas vieną ūkininką ir jau norėjo išeiti, bet tas užsispyrė: niekur aš tavęs neleisiu, eik į mano kluoną ir gerai išsimiegok, nes miške miego trūksta. Susigundė vaikinas – tikrai, kodėl nenumigus šventą Kūčių naktį kluone kartu su gyvulėliais? O ūkininkas, kol Cibuliukas miegojo, nubėgo pas stribus į Kalvius – tik pus-kilometris nuo dvaro buvo jų irštva. „Guliu aš kluone, – vėliau pasakojo vaikinas, – girdžiu girgžt girgžt sniegas... Kas gi tai, juk dar ne rytas, gal šeimininkas Kalėdų proga ateina pasveikinti? Prigludau prie kluono durų – ogi kareivių pilnas kiemas – dar spėjau pagalvoti: kad nieko dar gero gyvenime nemačiau, o reikės žūti... Vienas stribas atėjo kluono užkabinti, kad nebepabégčiau. Šoviau ir pataikiau tiesiai į automato vamzdži. Pasinaudojės trenksmu, iššokau laukan, kalinukus permečiau per tvorą ir per raistą – miškan. Stribai pradėjo šaudyti į tuos kalinukus ir padegė kluoną...“

Liuda Rinkūniene-Neringa papasakojo istoriją, kai ji su drauge pergudravo kareivius ir aktyvistus: „Kartą į Kalvių mišką įžengė Alfonso Aliukevičiaus-Saulės būrys. Iš virų per ryšininkes gavome pageidavimą paruošti pietus. Bulvių ir kopūstų davė kalviškiai Melkūnai. Paruošėme balandžių, sudėjome juos su virtomis bulvėmis į du kibirus. Nešėme su Verute Kochanskaite. Išėjome iš kaimo, tempėme kibirus į

kalnelį. Prieš akis atsivérė nuostabus to krašto vaizdas. Staiga pamatėme: tolumoje, vienkeliu nuo Kruonio, atbildą kareivius mašina. Nutariau palaukti nekvietę svečių, o Verutė su dviem kibirais spruko į mišką. Buvau jauna, drąsi, maniau išsisuksiu. Privažiavo ir sustojo valsčiaus pirmuininkas, partorgas su kareiviais. Aš šypsojausi, koketavau. Pasirodė, kad turėjo kitą užduotį – piliav iš ūkininkų atvažiavo rinkti, tad žvalgėsi po apylinkes, kur sukti. Pamatė tolumoje su dviem kibirais žingsniuojančią Verutę. „Kto tam?“ (Kas ten? – rusiškai), – klausė sunerimės partorgas. Pakélé galvas ir kareiviai – ir už žiūronų. Mintyse meldžiausi, tačiau drąsiai atsakiau rusiškai: „Ten Meldūno karvės gano si. Vera Melkūnaitė eina jų melžti“. Partorgas patikėjo ir žiūronus nukreipė į kitą pusę. Su palengvėjimu pamačiau, kaip Verutė dingo miške...“

Iš Kalvių kilęs Tauro apygardos partizanų būrio vadas Jonas Gelčys-Perkūnas, gimęs 1920 metais, Kalviuose, Daršūniškyje partizanavo nuo 1944 metų rugsėjo 20 dienos. Bijodamas pakenkti saviesiems, iškeliau su keliais vyrais į Užnemunę, tapo Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės 8 kuopos 2 būrio vadu. Patekės į pasalą žuvo 1945 metų spalio 16 dieną Vangų kaime, Pakuonio valsčiuje. Jo kūną kareiviai nuvežė į Pakuonį ir užkasė Bajoriščio sodybos pakraštyje. 1991 metais partizano palai-kai perlaidoti į Kauno rajono Jonučių kapines.

1948 metų gegužės 22 dieną iš gretimo Basonių kaimo į Kirovo gyvenvietę, Irkutsko sritį, ištremtos Anelė Gvarauskienė, gimusi 1900 metais, su dukterimi Marija, gimusi 1927 metais; 1949 metų kovo 25-ają į Žilkino gyvenvietę, Irkutsko sritį, – Stefanija Mikutavičienė, gimusi 1900 metais, ir jos dukterys: Ona, gimusi 1924 metais, bei Bronė, gimusi 1929 metais.

1949 metais nuteistas ir į Sibirą išvežtas kunigas Pranas Cibulskas (1892–1967), 10 metų išbuvo lageriuose ir grįžo invalidas. Tai jis 1932 metais buvo paskirtas į Birštono parapiją, ten kunigams jo rūpesčiu pastatyta sanatorija „Tulpė“, joje įrengta koplyčia. 1938 metais perkeltas į Kalvius, ēmėsi mūrinės klebonijos statybos. Antrojo pasaulinio karo metais slėpė žydus. Po lagerių apsigyveno Žasliuose, ten ir mirė.

Stanislovas ABROMAVIČIUS

2015 m. sausio 23 d.

Laisvės gynėjų dienos minėjimas Klaipėdoje

Sausio 12-osios popietę Klaipėdos PKT sąjunga kartu su TS-LKD Klaipėdos sueiga organizavo tradicinį Laisvės gynėjų dienos minėjimą.

Prie egliaukų vainikui apjuosto stendo su žuvusių didvyrių nuotraukomis, rengini pradėjo Klaipėdos PKT sąjungos pirmininkas Vytautas Micikus. Trumpai nusakės Sausio 13-osios svarbą mūsų kovoje už Laisvę jis pasiūlė tylos minute pagerbtį Lietuvos didvyrių, paaukojusių savo gyvybę, atminimą.

Prisiminimais apie LR parlamento rūmų gynybą ir nuotaikas bei ryžtą tomis atmintinomis dienomis dalijosi pulkininkas Vytautas Reklaitis. Seimo narė Agnė Bilotaitė pabrėžė, kad pagerbdami Laisvės gynėjų šventą atminimą turime atsiminti, kad tai ne tik tragis kūjykių diena, bet visų pirma

– tai mūsų pergalės diena.

Prasmingas patriotines dainas atliko jauniosios atlirkėjos ir Klaipėdos PKTS choras „Atminties gaida“. Tradiciškai renginio pabaigoje visi sugiedojome „Marija, Marija“.

Po minėjimo šaunusis TS-LKD Klaipėdos sueigos jaunimas pakvietė Danės upę paleisti plaukti 14 Laisvės gynėjų atminimo vainiką.

Nuo Danės visi nuskubėjo

prie jaukiai šildančio tradicinio laužo prie Klaipėdos savivaldybės, kur visiems susirinkusiems ir tradicinio bėgimo maratono dalyviams dekojo Klaipėdos meras Vytautas Grubliauskas.

Susirinkusieji neskubėjo skirstytis – dainavo, džiaugėsi ne tik laužo skleidžiamą šiluma, bet ir anų įsimintinų dienų prisiminimais.

Irena BERNATONIENĖ

Lietuvos partizanų atminimas pagerbtas žygiu

Praėjusį šeštadienį tėvas Gintaras Vitkus SJ kartu su Kauno Karaliaus Mindaugo profesinio mokymo centro darbuotojais ir moksleiviais organizavo žygį, skirtą pagerbti Lietuvos partizanų atminimą. Žygį pradėjome Marcinkonyse šv. Mišiomis. Maršruto ilgis – 18 kilometrai, iš kurių du ėjome kaip tikri partizanai – pėda į pėdą, visiškoje tyloje. Himnu ir giesmėmis pagerbėme vadavietės vietą greta Skroblaus upelio.

Žygio dalyviai bandė suprasti tikrąją, pirmapradę žodžių Tėvynę, Laisvę, Laisvės

kovotojas, Tiesa, Šventa kova, Pareiga, Lietuva reikšmę. Lietuvos Laisvės kovotojams: Kazimieraičiui, Vanagui, Merkiui, Nemunui, Diemedžiui, Alksniui, Žaibui, šie žodžiai

buvu šventi, o jų gyvenimo keiliai paženklintas šūkiu „Atduok Tėvynei, ką privalai!“

Karaliaus Mindaugo profesinio mokymo centro inf.

Skelbimai

Vasario 4 d. (trečiadienį)
15 val. LPKTS salėje (Laisvės al. 39, Kaunas) įvyks Stasio Jameikio knygos „Traukiysis rieda į amžinastį“ sutiktuvės, kurioje aprašomas daugiau nei 1500 sovietų politinių kalinių likimas.

Knygą pristatys LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė, istorinė laikotarpį apžvelgs LGGRTC istorikas Darius Juodis, koncertuos Kaunėnų bendruomenės centro ansamblis, dalyvaus knygos perleidimo iniciatorai – LR Seimo narys prof. Arimantas Dumčius ir Irena Kasputienė.

Malonai kviečiame.

Panėvėžio kraštotoyros muziejaus Moigų salėje (Vasario 16-osios g. 25) veikia paroda „Panėvėžio krašto preitis audimo raštuose“.

Pirmą kartą išsamiai pristatoma Panėvėžio kraštotoyros muziejaus etnografijos rinkinyje saugoma 19–21 amžių tekstilės kolekcija, atskleidžianti Šiaurės Rytų Aukštaitijos etninį paveldą. Panėvėžio kraštotoyros muziejuje saugoma tekstilės kolekcija pradėta kaupti

vos tik 1925 metais įkūrus muziejų. Joje saugomi unikalūs 19–20 amžiaus Aukštaitijos krašto tekstilės pavyzdžiai: audiniai, lovatiesės, gūnios, staltiesės, rankšluosčiai; tautinio kostiumo dalys – nuometai, karūnėlės, galionai, marškiniai, puoštik šiam regionui būdingais žičkais; nériniai, pinikai, mezginiai (pirštinės, riešinės); velti vilnos gaminiai ir kiti, taip pat dvincio, keturnyčio, aštuonnyčio ir rinktinio audimo pavyzdžiai.

Kviečiame į patriotinio kino popietę

Sausio 29 d. (ketvirtadienį) **16 val.** LPKTS salėje (Laisvės al. 39, Kaune) rodysime Agnės Marcinkevičiūtės ir Gražinos Ručytės-Landsbergienės filmo „Lūžis prie Baltijos“ 1 dalį. Malonai kviečiame.

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309, Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214.
www.lpkts.lt, el. paštas: tremtinys.redakcija@gmail.com, tremtinys@zebra.lt

Redakcija pasilieka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.

ILSEKITES RAMYBEJE

Jonas Vaišnoras
1925–2014

Gimė netoli Kuršėnų, Varlinės vienkyje, ūkininkų šeimoje. 1944 m. baigė Šiaulių berniukų gimnaziją, ruošėsi studijuoti universitete. 1944 m. pavasarį istojo į generolo P. Plechavičiaus organizuotą Vietinę rinktinę. Rinktinę likvidavus, grįžo namo. 1945 m. su broliu Stasiu ir motina Zuzana buvo ištremti į Komiją. Po metų slapsa grįžo į Lietuvą, tačiau buvo sugauti ir nuteisti trejus metus kalėti. Išeisti iš lagerio, buvo nuvežti tremtinį Molotovo srities Gudymkaro r. Vizijaus gvy. Dirbo miško ruošos darbus. Vedé likimo draugę

Oną Čibiraitę. 1957 m. su žmona, sūnumi Vytkuku, broliu Stasiu ir mama grįžo į Lietuvą. Dirbo Kuršėnų Pavenčių cukraus kombinate. 1963 m. baigė Panėvėžio hidromelioracijos technikumą. Dirbo Šiaulių MSV, MSMV, Hidrostatybės kolonoje. Baigė studijas Lietuvos žemės ūkio akademijoje dirbo Šiaulių rajono žemėtvarkos skyriuje. Užaugino tris sūnus. Buvo aktyvus LPKTS Kuršėnų filialo narys, buvusių Vietinės rinktinės karių Šiaulių krašto pirmininkas, Šiaulių rajono tarybos narys. Parašė ir išleido autobiografinės knygas: „Sužūsusios jaunystės svajonės“, „Ir vėl tévu žemėje“.

Palaidotas senosiose Kuršėnų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnų šeimas, giminės ir artimuosius.

LPKTS Kuršėnų filialas

Petras Adomauskas
1937–2015

Gimė Skuodo r. Šerkšnų k. 1952 m. ištremtas į Krasnojarsko kr. B. Murtos r. Į Lietuvą grįžo 1957 m., apsigyveno Klaipėdoje. Buvo aktyvus Klaipėdos PKT sąjungos narys.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnų, giminės, gyvenimo draugę ir artimuosius.

Klaipėdos PKT sąjunga

Valė Stancelytė-Petrošienė
1930–2014

Gimė Tauragės aps. Kvėdarnos valsč. Lembo k. ūkininkų šeimoje. 1949 m. kartu su motina ištremta į Irkutskos r. Taišetor. Suetichos gvy. Tremtyje ištękėjo už Kazimiero Petrošiaus, augino dukterį ir du sūnus. Į Lietuvą grįžo 1958 m. Čia šeima sulaukė dar vienos dukters. Gyveno Silalės r. Kvėdarnos sen. Paragaudžio k.

Palaidota Kvėdarnos parapijos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukteris, sūnus, vaikaičius, provaikaičius, giminės ir artimuosius.

LPKTS Šilalės filialas

Kviečiame senjorus

Jeigu Jūs esate vienišas (-a) ir norite pabėgti nuo vienatvės bei gyventi visapusiskai pilnavertį, aktyvų gyvenimą, atvykite į Kauno Panemunės senelių namų Pagyvenusių žmonių dienos centrą ir prisijunkite prie bendraamžių.

Profesionali socialinių darbuotojų, socialinio darbuotojo padėjėjų, psichologo, užimtumo specialisto komanda pasiruošusi padėti išvengti vienišumo jausmo, išreikšti save

meno, muzikos, dramos srityse, užsiimti mėgstama veikla. Kartu galėsime klausytis paskaitų, dalyvauti diskusijose, kultūrinėje, pramoginėje veikloje, vakaronėse, bendraminičių būryje šventės.

Skelbiamas papildomas senjorų priėmimas. Dokumentai priimami darbo dienomis nuo 9 iki 13 val. ir nuo 14 iki 16 val. adresu: Pušų g. 6, Panemunė, Kaunas. Informacija teikiama tel. (8 37) 345 917, 345 469.

Sausio 24 d. (šeštadienį) **9.30 val.** LPKTS buveinėje (Laisvės al. 39, Kaune) įvyks TS-LKD PKTF valdybos posėdis. **11 val.** – LPKTS valdybos posėdis.

Valdybų narius kviečiame dalyvauti.

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“, Draugystės g. 17, Kaunas

**2 spaudos lankai
Tiražas 2040 egz.**

**Kaina
0,58 euro (2 litai)**

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekcių atspindžiai“ remia

**S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O J O S
R È M I M O
F O N D A S**

Su „Tautiška giesme“ – į šviesią ir teisingą Lietuvą

Lietuva paminėjo Laisvės gynėjų dieną – Sausio 13-ąją. Pagerbė žuvusiuosius už Lietuvos laisvę, nepriklausomybę, prisiminė tū kraupių įvykių dalyvius. Nuo 2005-ųjų metų šiuos įvykius primena skulptoriaus Dariaus Bražiūno ir architekto Artūro Asausko skulptūra „Aukojimas“, vaizduojanti rankas į dangų pakelusių moterį, stovinčią ant didžiulio varpo, kurio apačioje iškalti Lietuvos himno žodžiai. Varpas, kaip šauksmas, kaip nepriklausomybės simbolis...

Lietuvos himnu virtusios „Tautiškos giesmės“, sukurto dr. Vinco Kudirkos Naumiestyje, pirmasis paskelbimas taip pat buvo „Varpe“ Nr. 6, 1898 m. Praėjo 117 metų nuo to laiko, tačiau himno žodžiai visais Lietuvai sudėtingų išbandymų metais lydėjo, kėlė, vedė – į šviesią, į teisingą Lietuvą.

Apie tai byloja Kauno miesto savivaldybės Vinco Kudirkos viešojoje bibliotekoje eksponuojama paroda. Jos autorius – inžinerius zanavykas Romas Treideris. Pristatydamas parodą, R. Treideris pirmiausia pasakojo apie knygos „Lietuvos himno gimtinė“ atsiradimą, apie surinktą kolekciją, atspindinčią „Tautiškos giesmės“ kelią į tauṭą. Parodoje – žymiausio 19 amžiaus pabaigos tautinio Atgimimo veikėjo, rašytojo, muziko, „Varpo“ redaktoriaus dr. Vinco Kudirkos raginimas kiekvienam iš mūsų kurti šviesią ir teisingą Lietuvą. Cituodamas Vytauto Landsbergio mintis iš knygos „Vincas Kudirka: rūpestis lietuviu“ (2008), autorius priminė „Giesmėje“ išsakyti svarbiausius priesakus: „Tegu tavo vaikai eina vien takais dorybės; Tegu saulė Lietuvoj tamsumas prašalina ir Tegu meilė Lietuvos dega mūsų širdyse“. Apie dr. Vinco Kudirkos literatūrinį palikimą kalbėjo Maironio lietuvių literatūros muziejaus specialistė, Vinco Kudirkos kūrybos tyrinėto, rašytoja prozininkė Nijolė Raižytė. Idomu pranešimą „Lietuvos himno istorija“ parengė visuomenės veikėjas, Lietuvos Sajūdžio Kauno sky-

riaus pirmininko pavaduotojas, Švietimo komiteto pirminkas Zigmas Tamakauskas.

Giedodami himną, pagerbėme žymųjį dr. V. Kudirką, Laisvės kovotojus ir gynėjus.

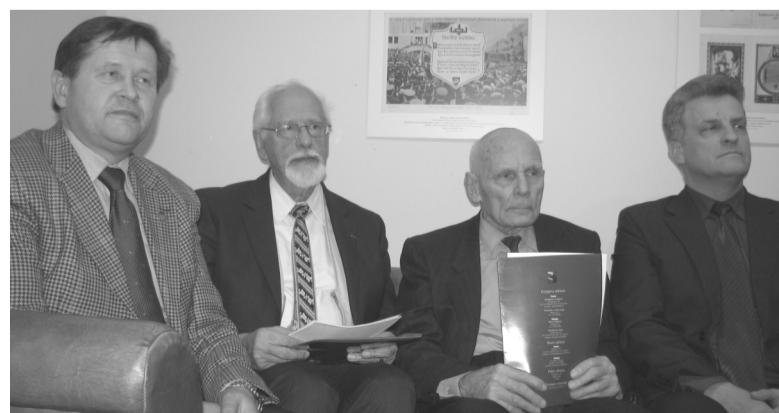
Šventėje dalyvavę LR Seimo nariai Rytas Kupčinskas, Arimantas Dumčius, Kauno mero patarėjas Aurimas Ramoška, vicemeras Kazimieras Nausėda sveikino ir bibliotekos, kuriai su teiktas garbingas dr. Vinco Kudirkos vardas, darbuotojus.

Devyniasdešimtuosius įkūrimo metus šiai metais mininti biblioteka svarbi Kauno miesto kultūriniame gyvenime, ženkli savo darbais. Bibliotekos direktorei Nomedai Domikienei, visam kolektivui svečiai linkėjo įgyvendinti užsibrėžtus tikslus, kad biblioteka išliktu populiari ir mėgstama skaitytojų, menininkų, knygos žmonių, nes per knygą ateina žinomas, patyrimas, šviesa.

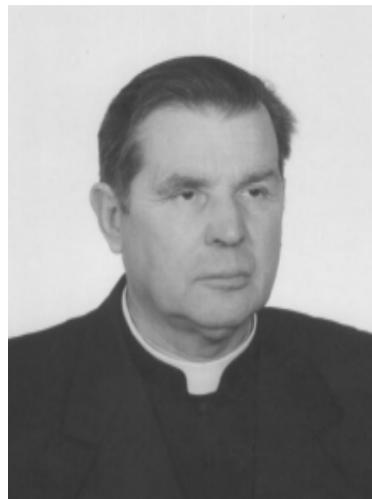
Kad išliktume orūs, garbingi, privalome būti vieningi, tolerantiški, gerbti tuos, kurie siekia kilnių idealų. Nemažai prie prasmingų darbų prisidea Kauno zanavykų bendrija, vadovaujama pirminkės Reginos Motienės. Ji kartu su Vilniaus zanavykų bendrijos pirminku Albinu Vaičiūnu pasveikino renginio organizatorius, bibliotekos darbuotojus, sajūdiečius. Padėkos žodžių netrūko ir zanavykui prof. Arimantui Dumčiui, bene aktyviausiam kauniečiui Seimo nariui, kurio pastangomis renuota Eigulų biblioteka, kuris vis nešinas knyga, geru žodžiu skuba į susitikimus su skaitytojais, bibliotekininkais. Ir šį vakarą Arimantas Dumčius, lydimas Stasio Jameikio knygos „Traukinys rieda į amžinatį“ naujojo leidimo rėmėjos Inos Kasputienės, Lietuvos politinių kalinių ir tremtiniių sajungos narių, atvyko su dovanomis.

Tikimės, kad „Tautiškos giesmės“ kelią pažyminti paroda pasieks ir kitas bibliotekas, mokyklas, kad su dr. Vinco Kudirkos vardu atversime dar ne vieną Lietuvos istorijos plėtrą.

Dalia POŠKINĖ

Kunigo Algimanto Keinos atminimui

Sausio 16 dieną sueis dveji metai, kai į Viešpaties namus iškeliau kunigas Algimantas Keina. Amžinojo poilsio atgulė savo gimtojoje žemėje – Naujojo Daugėliškio bažnyčios šventoriuje. Kunigo Algimanto Keinos buvusio žemisko gyvenimo veikla, krikščioniškojo bei tautinio gėrio sklaida tarasi susijungė su čia dirbusių žymių Lietuvos kunigų – Jono Burbos ir Julijono Steponavičiaus, sėjusių savo parapijiečių širdyse lietuviybės atgimimo skelą, dvasia. Ši parapija davė ir pirmajį krikščionių misionierių, skelbusi Kristaus mokslą Kinijoje, – kunigą jėzuitą Andrių Rudaminą.

Kunigas Algimantas Keina savo tikėjimo pradmenis gavo augdamas daugiaavaikėje reliingoje Marcelės ir Vytauto Keinų šeimoje, juos tvirtino matydamas parapijos bažnyčioje tuomet klebonavusio, vėliau tapusio žymiu Vilniaus arkivyskupu Julijono Steponavičiaus gyvą sielovadinęs veiklos pavyzdį, spinduliuojantį tikėjimą bei patriotiškumą. Gal tai ir nulémė jaunojo Algimanto pasirinkimą būti kunigu. 1955 metais baigęs Ignalinos vidurių mokyklą, jis tais pačiais metais išstojo į Kauno kunigų seminariją. Nugalėjęs sovietinių metų daromas kliūtis, kuniųgystė pasiekė 1962 metais. Kunigu jį išventino vyskupas Petras Maželis. Išventintas kunigas Algimantas Keina darbavosi Naujosios Vilnios, Reškutėnų, Paringio, Valkininkų, Vilniaus, Kauno, Kavarsko, Uliūnų, Ėriškių parapijose. Ypač šiltai jo kunigavimą prisimena valkininkiečiai. Valkininkų parapijos žmonėms kunigas A. Keina tarnavo 23 metus. Čia jis ne tik nuoširdžiai bendravo su vietos žmonėmis, gydė jų dvasines žaizdas, bet ir sunkiomis sovietinės okupacijos sąlygomis sugebėjo su remontuoti bei restauruoti miestelio parapijos Šv. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčią, rengė vaikus Pirmajai Komunijai, rūpinosi katekizacija.

Kunigas Algimantas Keina, kaip monsinjoras Alfonsas Svarinskis, buvo tikras Bažnyčios karys, Lietuvos patriotas, savo gyvenimo veikla paliudiės be kompromisinį tikėjimą ir savo Tėvynės meilę, skaudžiai pergyvenęs dėl sovietmečiu egzistuojančios neteisybės, prisitaikeliškumo bei melo apraiškų. Jis, kaip ir monsinjoras A. Svarinskis, rūpinosi Lietuvos gyvybingumo išsaugojimu,

Meskunigo Algimanto Keinos veiklos žingsnius prisimename, kai jis šešerių metus kūnigavo Kauno Šv. Kryžiaus (Karmelitų) parapijoje. Prisimename jį kaip aktyvų, visada gražių sumanymų turintį Lietuvos Sajūdžio Kauno skyriaus tarybos nari, vieną iš vyskupo Motiejaus Valančiaus blaivybės sajūdžio vadovų, Lietuvos dvasinio atgimimo puoselėtoją. Kunigą Algimantą labai gerbė ir mylėjo mokyklinis jaunimas. Savo dvasios vaduojį buvo išširinkusi mokytojos Angelės Šiaurienės vadovaujama Lietuvos kudirkaičių organizacijos renginį. Svarbu, kad ši filmuota dokumentinė medžiaga išliktu.

Nuo 2008 metų, pablogėjus sveikatai, kunigas Algimantas Keina apsigyveno Vilniuje, lankė ligonius, kiek galėdamas dalyvavo Lietuvos Sajūdžio veikloje, talkino Šv. Onos, vėliau – Šv. Apaštalu Petro ir Povilo bažnyčiose.

Kunigas Algimantas Keinos veiklą gražiai apibūdino Telšių vyskupas dr. Jonas Boruta: „Kunigas Algimantas tapo gražiu kunigystės liudytoju, kuris net ir tamsiausią negandų metais drėso atviru žodžiu liudytis tiesą, stiprinti tikėjimą ir vilti tūkstančiams nuo okupacinės priespaudos kenčiančių tautiečių. Esame dėkingi Dievui, kad šioje žemiskoje kelionėje turėjome laimę sutikti tokį garbingą dvasininką, ištikimai kovojujį už Bažnyčios ir žmonių idealus.“

Sausio 18 dieną Kauno Šv. Mikalojaus bažnyčioje šv. Mišias už mirusį kunigą Algimantą Keiną ir jo bendraminčius aukojo šios bažnyčios rektorius monsinjoras Adolfas Grūšas, VDU lektorius – bažnytinės ir civilinės teisės daktaras kanauninkas Robertas Pukenis ir iš Šlienavos parapijos atvykęs buvęs artimas kunigo Algimanto bičiulis kanauninkas Vytautas Vaičiūnas.

Po šv. Mišių prisiminimais apie kunigą pasidalijo profesorė Ona Voverienė, LR Seimo narė Vincė Vaidevutė Margvičienė, Lietuvos Sajūdžio Kauno skyriaus pirmininko pavaduotojas Zigmas Tamakauskas, vyskupo Motiejaus Valančiaus blaivybės sajūdžio pirmininkas Vytautas Uogelė, mokytoja Marija Žilinskienė, Irūna Rimkevičienė, iš Valkininkų atvykusি Stasė Ratkevičienė ir kiti. Savo poezijos eiles, skirtas kunigui Algimantui Keinai, skaitė Birutė Čiočkienė ir Jeronimas Šalčiūnas.

Rengiant šį minėjimą daug triūso idėjo buvusi aktyvai antisovietinio pogrindžio dalyvė „LKB Kronikos“ platintoja ir tuomet leisto nelegalus laikraščio „Laimės žiburys“ redaktorė mokytoja Rita Lingvenytė.

Zigmas TAMAKAUSKAS